

Парасюк М. В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

АВСТРІЙСЬКИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС 1811 Р. ТА ЙОГО РОЛЬ У ФУНКЦІОНУВАННІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У ГАЛИЧИНІ

Анотація. Розглянуто роль і місце Австрійського цивільного кодексу 1811 р. та його вплив на розвиток і функціонування цивільно-правових відносин на прикладі західноукраїнських земель (Галичини).

У статті аналізуються передумови створення Кодексу, роль цивільного права Німеччини, австрійських нормативно-правових актів, римського права та звичаєвого права, а також Французького кодексу Наполеона.

Висвітлені як позитивні, так і негативні аспекти, роль і місце розвитку цивільно-правових відносин на українських землях. Зосереджена увага на соціально-політичному, правовому, економічному стані українського народу, що входив у склад Австрійської, а згодом – Австро-Угорської імперії.

Вся державно-адміністративна правова система Австрійської імперії була побудована на тому, щоб тримати Галичину у стані економічної відсталості і приректи її на становище аграрно-сировинного придатку імперії.

Серед важливих чинників підкорення та експлуатації українців, що входили у склад Австрійської імперії, було право та чинні нормативно-правові акти, які закріплювали та «узаконювали» соціально-правовий, економічний стан українського народу, серед яких суттєву роль відігравав Австрійський цивільний кодекс 1811 р.

Цивільний кодекс 1811 р. був вигідний насамперед польським поміщикам, які в умовах Галичини нещадно визискували й експлуатували українських селян та робітників. Окрім того, поміщики залишалися власниками землі. Лише наприкінці XVIII ст. землі почали обкладатися податками, але для селянина це означало, що за невелику земельну ділянку йому доводилося платити досить високий податок.

У статті зроблено акцент на необхідності всебічного вивчення історичного минулого України, що надає можливість не тільки озброювати молоде покоління знаннями, але й формувати в них національну свідомість, науковий світогляд і патріотизм.

Не слід забувати, що і в XXI ст. в нових історичних умовах як на Сході, так і на Заході деякі політичні антиукраїнські сили та їх лідери виношують ідеї щодо розчленування і приєднання українських земель до своїх територій, наголошуючи на тому, що «історично» вони знаходились у складі Польщі, Румунії, Росії та Угорщини. Яскравим підтвердженням цих політико-стратегічних ідей є агресія Російської Федерації та анексія законних територій України і ведення гібридної війни на сході України.

Ключові слова: Австро-Угорська імперія, Галичина, народ, українські землі, політика, цивільне право, кодекс, соціальний стан.

Постановка проблеми. Складні суперечливі процеси, які відбуваються в сучасному соціумі у всіх його сферах, вимагають не тільки глибокого наукового аналізу, але й скурпульозного вивчення минулого. «Чим міцніші зв'язки з минулим, його засвоєння суспільством, тим вищий рівень свідомості народу» [1, с. 4].

Вивчаючи минуле України, ми отримуємо історико-правову інформацію. Творчий аналіз історико-правового досвіду, який багатий на паралелі й аналогії, можуть взяти на озброєння вітчизняна юридична правова наука та практика. Як слушно зазначає В. Кульчицький, в умовах розбудови і розвитку України значною мірою зростає значення досліджень історії державності і права. Особливо це стосується тих проблем, висвітлення яких сприятиме процесу державотворення в Україні. «Адже врахування досвіду минулого дасть змогу не тільки уникнути повторення помилок, але й обрати найоптимальніші шляхи розвитку українського суспільства» [2, с. 4].

Вивчаючи минуле нашої держави, важливо глибоко й об'єктивно переосмислити як позитивні, так і негативні чинники державотворення і правотворення, формування та функціонування правових інститутів, серед яких суттєве місце посідає цивільне право.

Аналіз цивільно-правових відносин на західноукраїнських землях, які входили до складу Австрійської, а згодом – Австро-Угорської імперії, сприятиме не тільки вивченню минулого, але й умілому використанню позитивного досвіду.

У цьому аспекті значний інтерес становить аналіз Австрійського цивільного кодексу 1811 р. та його впливу на розвиток і функціонування цивільно-правових відносин на Галичині.

Деякі аспекти Австрійського цивільного кодексу 1811 року аналізували представники Львівської науково-правничої школи – С. Дністрянський, О. Огоновський, П. Стебельський та інші. Серед сучасних вітчизняних істориків держави і права свій внесок в аналіз проблеми здійснили І. Бойко, В. Гончаренко, П. Захарченко, В. Кульчицький, П. Музиченко, М. Никифорак, Н. Панич, В. Рубаник, І. Терлюк, Б. Тищик, А. Ткач та інші.

Відаючи належне вищевказаним вченим, слід вказати, що ця проблема в її філософсько-правовому, історико-державному, морально-психологічному аспектах вимагає нових творчих досліджень.

Метою статті є аналіз Австрійського цивільного кодексу 1811 р. та його ролі і місця у функціонуванні цивільно-правових відносин на території Галичини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після падіння Київської Русі та Галицько-Волинської держави українські землі були захоплені більш сильними та агресивними сусідами – Польщею, Литвою, Угорщиною, а згодом і Росією.

Після першого поділу Польщі, який у 1722 р. здійснили Австрія, Пруссія та Росія, більшість українських земель ввійшли до Австрійської імперії, у тому числі і Галичина, яка була однією з найбільших за територією та кількістю населення та володіла значними економічно-природними ресурсами. Австрійський уряд «відводив їй роль сировинного придатку для забезпечення сільськогосподарською продукцією імперії» [3, с. 73].

До складу Австрії було приєднано «значну частину предковичних західноукраїнських земель площею понад 70 тис. км кв. з населенням 3,5 млн осіб, з яких 2,4 млн становили українці. Інша частина предковичних східно-українських земель перебувала у складі Російської імперії з українським населенням 8,2 млн осіб» [4, с. 43].

От що писав своїй матері, імператриці Марії Терезії, її син, майбутній імператор Австро-Угорщини Йосиф II. У листі Йосифа II, який подорожував Галичиною 1774 року, він пише: «Вона (Галичина) має переваги перед усіма провінціями Австрійської монархії. Незрівненна родючість землі, багате і розвинуте тваринництво, численні села, працьовите населення, переконався і стверджую, що тут перевагу має українське населення, польською є тільки шляхта» [4, с. 44].

Австрійська влада, як зазначає І. Бойко, вважала Україну «джерелом поповнення державної скарбниці, дешевої робочої сили та новобранців для австрійської армії, а також буферною зоною з Російською імперією» [4, с. 44].

Як справедливо вказує В. Осеченський, між Австрійською імперією, з одного боку, і Галичиною – з іншого, були на «ділі відносини промислово-розвинутої метрополії, яка висмоктувала всі соки з Галичини» [5, с. 30].

У Галичині, Буковині та на Закарпатті була найнижча заробітна плата і найдовший робочий день – від 10 до 12 годин, а нерідко – 14–16 годин на добу. Практично на низькому рівні знаходилися охорона здоров'я та праці, рівень освіти тощо.

«Австрійське законодавство, як зазначають В. Кульчицький і Б. Тищик, майже півтора століття діяло в Галичині. За його допомогою австрійські правлячі кола через відповідні органи державного апарату, насамперед суд та прокуратуру, забезпечували собі панування на західноукраїнських землях» [6, с. 145].

Галичина лише формально залишалась австрійською провінцією з австрійською конституцією, австрійськими законами, австрійським правосуддям і адміністрацією, насправді ж «усе управління краєм, здійснення правосуддя і представництво краю перейшли до рук шляхтичів, які, обійшовши конституційні закони, запровадили в Галичині порядки терору, хабарництва і прямого насильства» [7, с. 33–34].

Яскравим прикладом гноблення українців Галичини була «відсутність українських адвокатів, щоби звертатися за захистом своїм прав до суду, суддями були лише представники шляхетського стану» [8, с. 98].

«На всіх загарбаних насильницьким шляхом територіях України ці держави-окупанти, як зазначають Н. Тищик, та І. Новосядло, придушували національно-визвольний рух українського населення, будь-які прояви до відновлення державної незалежності та соборності України. [9, с. 52].

Соціально-економічні, політико-правові процеси, які відбувалися в першій половині XIX ст. в Європі та зокрема в Австрії, яка характеризувалась як найбільш багатонаціональна, зі значною кількістю суб'єктів права, вимагала активних дій щодо прийняття нового цивільного кодексу.

Суттєвою причиною підготовки і видання австрійського кодексу 1811 р. відомий вітчизняний правник С. Дністрянський вважав те, що «ця праця була дуже актуальна й неминуха. Тодішнє право характеризувалося великою кількістю партикулярних правових постанов, що вічно змінювались, а пануюче тоді римське право не відповідало постійним змінам в економічних і соціальних відносинах» [10, с. 18].

У більшості європейських держав того періоду, в тому числі і в Австрії, правова система базувалася на романо-германських правових принципах та нормах. Величезний вплив мало також римське право. Його положення, як вказує І. Бойко, мали «позитивний вплив на розвиток правових систем багатьох держав Європи» [11, с. 323]. Як зауважує Є. Орач, воно багато століть зберігало свою значущість і практичну цінність, внаслідок чого «стало базовим материнським правом для майже всіх європейських правових систем, зокрема романо-германської системи права [12, с. 4].

Подальший розвиток соціально-економічних, політико-правових відносин підштовхував австрійські правлячі кола до створення нових цивільних, цивільно-процесуальних та кримінальних нормативно-правових актів. Слід зазначити, що з цією метою в Австрійській імперії за часів правління Марії-Терезії проводиться активна робота для вироблення «точного і єдиного для всієї Австрії цивільного права» [13, с. 18].

У 1772 р. було прийнято рішення переробити Терезіанський кодекс в аспекті його більшої чіткості, ясності, доступності та лаконічності.

В основу кодексу 1811 р. було покладено «принципи римського права, французькі нормативні акти, а також правові звичаї. Кодекс замінив понад 14 тис. законодавчих актів, прийнятих у попередні роки революційними урядами Франції наприкінці XVIII ст.» [14, с. 47].

Суттєвий вплив на Цивільний кодекс 1811 р. мав Цивільний кодекс Франції, ініціатором і безпосереднім його учасником був сам Наполеон Бонапарт. Наполеонівський кодекс базувався на основних принципах римського права, а також на французьких нормативно-правових актах та правових звичаях.

Кодекс Наполеона, як зазначають Б. Тищик та І. Бойко, «вирзнявся стрункістю викладу, чіткістю трактувань основних понять та інститутів цивільного права, стислістю юридичних дефініцій» [15, с. 348]. Більшість статей цього кодексу було викладено коротко, зрозумілою мовою. Кодекс Наполеона був «результатом найвдалішої в історії юриспруденції спроби кваліфікувати цивільне право. Про феноменальний вплив кодексу свідчить факт його широкої рецепції у всьому світі. Протягом двохсотлітнього існування кодексу понад 70 країн або майже повністю скопіювали його, або взяли за основу більшість із його ключових положень [16, с. 369–371].

Після входження Галичини до складу Австрійської імперії починаючи з 1772 р. вона запроваджує на західноукраїнських землях своє законодавство. Офіційним виданням австрійської монархії, в якому друкувалися австрійські закони, був «Імперський лист законів» (Reich-Gesetz-Blatt), а в Галичині такі ж функції виконував «Загальний вісник місцевих законів».

У 1785 р. була складена перша частина кодексу, яку імператор Йосиф II затвердив декретом 1 листопада 1786 р.

У цьому документі сформульовані права осіб у п'яти розділах: 1) про закони; 2) про права підданих взагалі; 3) про права подружжя; 4) про права батьків і дітей; 5) про права сиріт та інших, нездатних керувати своїми справами [13, с. 18].

У 1787 р. було затверджено другу і третю частини Терезіанського кодексу, який був того ж року введений в Галичині. Укладення нового цивільного кодексу Австрійської імперії завершилось у 1796 р. Декретом від 8 вересня 1797 року він був введений у Східній Галичині, яка була в основному заселена українцями.

Таким чином, на території як Західної, так і Східної Галичини польське феодальне право було скасоване, а сам Кодекс став основою для подальшого розвитку та вдосконалення австрійського цивільного законодавства.

Робота над кодексом проводилася починаючи з 1801 р., а була завершена в 1810 р. Його було схвалено патентом від 1 червня 1811 р. Придворним патентом від 13 липня 1811 р. було оголошено, що «Його Величність вважають, що вони не можуть визнати жодного особливого права чи статутів для окремих провінцій, функціонуючих поряд із загальним Цивільним кодексом» [14, с. 48].

Австрійський Цивільний кодекс (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch – ABGB) був введений у дію. Раніше існуюче «загальне приватне право (перейняте римське право, йозефінський і західногалицький кодекси, провінційні статuti і звичаєве право) відмінили» [13, с. 18].

Цивільний кодекс 1811 р. складався з трьох частин, які поділялися на 1502 статті. Перша (ст. 15–184) була присвячена особовим правам, друга (ст. 285–1341 – речовим, а третя (ст. 1342–1502) містила спільні норми щодо особових і речових прав [13, с. 18].

Галичина стала своєрідним полігоном, місцем випробування нових законів, чинність яких поширювалася й на інші австрійські провінції.

Згідно з Кодексом, кожна особа володіла правом власності і могла вільно розпоряджатися своєю власністю (майном). Вона мала право власну річ «знищити, віддати іншим повністю або частково або відмовитися від речі безумовно, тобто покинути її» [17, с. 341].

Предметом права володіння були усі тілесні чи безтілесні речі, які перебували у цивільно-правовому обороті. Володіння вважалось законним, якщо воно ґрунтувалося на відповідному правовому акті. Інакше володіння визнавалось незаконним. Згідно з кодексом кожна особа, яка отримувала права власності, вносила до спеціальних державних книг. Це називалося «інтабуляцією, або іпотечним записом. Державні книги, в які вносилися записи про набуття, обмеження чи припинення речових прав, поділялися на іпотечні, ленні, ґрунтові, міські та гірничі [11, с. 278].

Суттєве місце в Австрійському цивільному кодексі 1814 р. займало зобов'язальне право. Кодекс передбачав широкий спектр цивільно-правових договорів купівлі-продажу, позики, дарування, зберігання, найму.

Значна увага приділялася сімейному та спадковому праву. У статтях цього кодексу насамперед акцентувалась увага на створенні міцної сім'ї, яка повинна функціонувати на базі, коли дві особи пов'язані шлюбним договором і виявили свою волю

жити разом, ростити, виховувати дітей, взаємно одне одному допомагати. Закон забороняв укладати шлюб між особами християнської та нехристиянської віри, а також між близькими родичами. Головою сім'ї був чоловік, який зобов'язаний був забезпечувати сім'ю та її захищати.

Батьки повинні були турбуватися про утримання дітей, розвивати їхні фізичні та духовні сили і, навчаючи релігій та інших знань, закласти основу для їх майбутнього благополуччя.

У Цивільному кодексі 1811 р. значна увага приділялася праву власності (речовому), зобов'язальному, сімейно-спадковому праву. Серед основних речових прав, згідно з кодексом, були право власності, право володіння, право на заставу, а також сервітуту.

Цивільний кодекс Австрійської монархії 1811 р. був кодексом природного права. Слід зауважити, що, окрім Цивільного кодексу 1811 р., зокрема в Галичині, в Буковині діяли окремі цивільні закони, які сприяли ефективному правовому регулюванню цивільних відносин.

Вкажемо й на те, що цей кодекс закріплював і захищав насамперед право власності на землю, яке, на думку І. Бойка, «було вигідним для польських поміщиків, оскільки надавав їм повноваження для подальшого визискування українських селян і робітників» [18, с. 227].

Серед важливих юридично-правових положень цього кодексу було право власності. У ст. 353 кодексу зазначалося, що «все, що кому-небудь належить, всі його тілесні та безтілесні речі розглядалися як право «розпоряджатися сутністю та вигодами певної речі на свій вибір і позбавляти цього права всіх інших. Повний власник має право вільно розпоряджатися своєю власністю» [18, с. 229].

Як уже зазначалося, раніше норми кодексу в основному слугували захисту прав і свобод привілейованих соціальних станів і класів. Особливо гостро в цей період стояла проблема власності на землю сільських громад. Активним і гарячим захисником прав галицьких селян на володіння землею виступав Іван Франко.

З 1 січня 1812 р. Кодекс введений в дію на українських землях – Галичині, Володимирії та Буковині. На Тернопільщині його введено в дію 1 лютого 1816 р.

Він регулював цивільно-правові відносини в Австро-Угорщині, Боснії, Буковині, Галичині, Герцеговині, Північній Італії, Сербії, Словенії, Хорватії, Чорногорії. Деякий час після розпаду Австро-Угорської імперії він зберігав чинність у Польщі, Югославії та Чехословаччині.

Незважаючи на введення в австрійське цивільне законодавство окремих демократичних принципів та інститутів, воно «залишалося недосконалим, застарілим та сприяло утвердженню позиції Австрії та Угорщини у використанні та експлуатації українських земель [14, с. 51].

Серед найбільш суттєвих рис Цивільного кодексу було те, що він був результатом розпаду феодального і формування буржуазного права. І хоча австрійське загальне цивільне положення і закріплювало найважливіші правові інститути феодальної власності, акцентуючи увагу на охороні дворянської власності, Цивільний кодекс 1811 року був «вигідний для польських поміщиків, оскільки надавав їм значні повноваження для подальшого визискування та експлуатації українських селян. Крім того, поміщики залишалися власниками землі» [14, с. 49].

Існують різні оцінки, як позитивні, так і негативні, щодо Австрійського кодексу 1811 року. Відомий фахівець з історії

права Австрійської імперії О. Огоновський зауважував, що є різні погляди щодо оцінки кодексу, від позитивних до негативних. Так, Австрія і Німеччина можуть славитися цим плодом. «Слабкою стороною, – пише Огоновський, – є те, що в кодексі мало очищено перестарілих поглядів із теорії римського права. Редактори старалися зробити книгу законів популярною» [19, с. 5–6]. Вчений робить висновок про те, що «Книга законів 1811 р. є головним джерелом нашого теперішнього права приватного» [19, с. 6].

Як стверджують відомі українські вчені Б. Тищик та І. Бойко, «прийняття Цивільного кодексу 1811 р. мало значний позитивний вплив, у тому числі і на розвиток Галичини. Чіткий порядок укладення торговельних угод, визначеність прав і обов'язків контрагентів у договорах сприяли ефективному врегулюванню цивільних відносин, виходу Галичини зі стану економічного занепаду» [15, с. 358].

Так, П. Панич, аналізуючи австрійське законодавство на території Галичини, доходить висновку, що воно було застарілим і недосконалим. Серед негативних ознак Кодексу – недотримання авторами мовних правил у написанні, а також орфографічні та пунктуаційні помилки [20, с. 51].

Висновки. Серед нормативно-правових актів Австрійської імперії початку XIX ст. суттєву роль відігравав Цивільний кодекс 1811 р. Він з'явився як юридично-правовий документ, що виступав компромісом між буржуазним і феодальним правом. Кодекс був побудований на нормах і положеннях німецького права, римського права, власне австрійських нормативних приписів, а також французького цивільного права Кодексу Наполеона. Суттєве місце в його структурі посідали як найбільш передові, так і застарілі норми. Серед позитивних норм – чіткий порядок укладення торговельних угод, що сприяло позитивному врегулюванню цивільно-правових відносин у Галичині.

В Цивільному кодексі 1811 року значна увага приділялася власності (речовому праву), зобов'язальному та сімейно-спадковому праву.

Для Галичини важливу роль серед існуючих норм і положень кодексу відіграло право власності на землю. Це була одна з актуальних і болючих проблем сільського населення. Цивільний кодекс був вигідним насамперед для польських поміщиків, які володіли основним земельним фондом на українських землях і користувалися соціально-правовим, політичним та державно-адміністративним положенням. Вони отримали значні повноваження для подальшого визискування та експлуатації українських селян. В основному норми кодексу захищали права і свободи привілейованих соціальних класів і станів. Таким чином, важким було соціально-економічне, політико-правове, морально-психологічне становище українського народу, що знаходився у стані відкритого пограбування й експлуатації його національних багатств та пригноблення.

Отже, глибоке вивчення історичного минулого нашого народу сприяє позитивному вирішенню проблем у цивільно-правових відносинах в Україні.

Література:

- Терлюк І.Я. Історія держав і права України: Навчальний посібник. Київ: Атіка, 2011. 944 с.
- Кульчицький В.С. Апарат управління Галичиною у складі Австро-Угорщини. Львів: Тріада плюс, 2002. 88 с.
- Панич П. Анексія Галичини Австрією та поширення австрійського права на її території // *Вісник Львівського Національного університету імені Івана Франка. Серія Юридична*. 2006. Випуск 43. С. 73–77.
- Бойко І. Вплив державної політики Австрійської Монархії на соціально-економічний розвиток у Галичині (друга половина XVIII-XIX століть) // *Львівський Національний університет імені Івана Франка. Серія Юридична*. 2018. Випуск 66. С. 42–56.
- Осичинський В.К. Галичина під гнітом Австро-Угорщини в епоху імперіалізму. Львів: Книжково-журнальне видавництво, 1954. 184 с.
- Кульчицький В.С. Тищик Б.Й. Історія держави і права України: Навчальний посібник. Київ: Атіка, 2001. 320 с.
- Апарат управління Галичиною у складі Австро-Угорщини: навч. посіб. / Кульчицький В.С., Бойко І.Й., Мікула О.І., Настасяк І.Ю. Львів: Тріада плюс, 2002. 88 с.
- Едер П. Організація і діяльність судових органів у Галичині в складі Австрії та Австро-Угорщини (1772-1918 роки) // *Вісник Львівського Національного університету ім. Івана Франка. Серія Юридична*. 2019. Вип. 68. С. 97–107.
- Тищик Б., Новосядло І. Українські Січові стрільці національних Збройних Сил новітнього часу (до 105-річчя утворення легіону українських Січових стрільців // *Вісник Львівського університету. Серія Юридична*. 2019. Випуск 69. С. 51–66.
- Дністрянський С. Причинки реформи права в Австрії. Львів: *Часопис правничий і економічний*. 1897. Т. X. 111 с.
- Бойко І.Й. Правове регулювання цивільних відносин в Україні (IX-XX ст.): [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів]. Київ: Атіка, 2012. 348 с.
- Орач С.М. Тищик Б.Й. Римське приватне право: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.]. Київ: Ін Юре, 2012. 392 с.
- Никифорак М.В. З історії кодифікації Австрійського цивільного та цивільно-процесуального права // *науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 82: Правознавство*. Чернівці ЧДУ. 2000. С. 18–21.
- Кульчицький В. Левицька І. Джерела, структура, основні положення Австрійського цивільного кодексу 1811 р. // *Вісник Львівського національного університету Івана Франка. Серія Юридична*. 2009. Випуск 48. С. 46–51.
- Тищик Б.Є., Бойко І.Й. Історія держави і права України: акад. курс: підручник. Київ: Ін Юре, 2015. 808 с.
- Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Укр. енцикл, 1998. Т.6 768 с.
- Хрестоматія з історії держави і права України: у 2 т. / за ред. В.Д. Гончаренка. Київ: Ін Юре, 2000. Т.1 с.
- Бойко І.Й. Галичина у державно-правовій системі Австрії та Австро-Угорщини (1772-1918). Львів: Львівський Національний університет імені Івана Франка, 2018. 312 с.
- Огновський О. Систем Австрійського права приватного. Наука загальні і право речеве. Львів: Наук. товариство імені Шевченка. 1897. Т. 1. 336 с.
- Панич П. Цивільний кодекс Австрії 1812 року та його застосування на території Галичини // *Вісник Львівського Національного університету імені Івана Франка*. 2008. С. 50–55.

Parasiuk M. Austrian Civil Code 1811 and its role in the functioning of civil law relations in Halychyna

Summary. The role and place of the Austrian Civil Code 1811 and its impact on the development and functioning of civil-law relations are discussed in the case of the Western Ukrainian Lands (Halychyna).

The article analyses the background to the Code, the role of German civil law, Austrian civil law, Roman law and customary law, and the French Code of Napoleon.

Both positive and negative aspects of the role and place of development of civil-legal relations on Ukrainian lands were highlighted. Attention is focused on the socio-political, legal, economic condition of the Ukrainian people, which was part of the Austrian and then the Austro-Hungarian empire.

The entire state-administrative legal system of the Austrian empire was built on keeping Galicia in a state of underdevelopment and condemning it to the position of an agrarian-raw material appendage of the empire.

Among the important factors of subjugation and exploitation of the Ukrainian part of the Austrian Empire was the law and existing legal and regulatory acts, which consolidated and «legitimized» the social and legal, economic position of the Ukrainian people, of which the Austrian Civil Code 1811 played a significant role.

The Civil Code of 1811 benefited primarily Polish landowners who, under the conditions of Galicia, ruthlessly exploited and exploited Ukrainian peasants and workers. In addition, land remained the property of the landowners. It was

not until late XVIII century that the land was taxed, but for the peasant, this meant that he had to pay a fairly high tax for the small land.

The article emphasizes the need for a comprehensive study of Ukraine's historical past, which makes it possible not only to equip the younger generation with knowledge, but also to shape their national consciousness, scientific outlook and patriotism.

It should not be forgotten that also in XXI. in the new historical conditions both in the East and in the West, some political anti-Ukrainian forces and their leaders harbour ideas about the dismemberment and annexation of Ukrainian lands to their territories. Emphasizing that «historically» it were in Poland, Romania, Russia and Hungary. Clear confirmation of these political and strategic ideas is the aggression of the Russian Federation and the annexation of the legitimate territories of Ukraine and the introduction of a hybrid war in eastern Ukraine.

Key words: Austro-Hungarian Empire, Halychyna, folk, Ukrainian lands, politics, civil law, code, social status.